

Nr 161.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående ersättning i vissa fall enligt 1909 och 1927 års militärsättningsförfordningar m. m.; given Stockholms slott den 11 mars 1949.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

G U S T A F   A D O L F.

Allan Vougt.

Sammanfattning.

I propositionen hemställes om bemyndigande för Kungl. Maj:t att bevilja ersättning enligt 1909 eller 1927 års militärsättningsförfordning i fall då ersättningsanspråket har gått förlorat till följd av preskription. Därjämte underställes riksdagens prövning ett ärende om utgivande av livränta till en under militärtjänstgöring skadad värnpliktig.

*Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför
Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i stats-
rådet å Stockholms slott den 11 mars 1949.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, MOSSBERG, WEIJNE, KOCK, ANDERSSON.

Efter gemensam beredning med cheferna för social- och finansdepartementen anför chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Vougt, följande.

1.

Anspråk på ersättningar enligt 1909 och 1927 års militärsättningsförordningar (SFS 1909: 89 och 1927: 234) äro — liksom dylika anspråk avseende olycksfalls- och yrkessjukdomsförsäkringslagarna — underkastade tioårig preskription enligt de i 1862 års preskriptionsförordning givna bestämmelserna. Beträffande ersättning enligt 1927 års förordning i anledning av sjukdom, som icke förorsakats av olycksfall, gäller vidare det särskilda stadgandet, att ersättningsrätten är förverkad om icke underrättelse om sjukdomen lämnats eller ersättning begärts inom tre år från tjänstgöringens eller anställningens upphörande eller den senare tidpunkt då sjukdomen yppades eller dödsfallet inträffade (23 §). När detta stadgande är tillämpligt, anses bestämmelserna om tioårig preskription icke tillämpliga. Även 1909 års förordning innehåller vissa särskilda preskriptionsbestämmelser (4, 12 och 14 §§).

Sedan riksdagen i skrivelse 1944: 385 i anledning av en inom riksdagen väckt motion anhållit, att Kungl. Maj:t måtte taga i övervägande frågan om ändrade regler för preskription av fordran på ersättning enligt olycksfallsförsäkringslagen eller 1927 års militärsättningsförordning, uppdrog Kungl. Maj:t den 7 juli 1944 åt socialvårdskommittén att till behandling upptaga det i skrivelsen avsedda spörsmålet.

Socialvårdskommittén har i ett i januari 1949 avgivet betänkande med förslag till ändrade bestämmelser om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, anfört, att det i riksdagsskrivelsen berörda spörsmålet komme att av kommittén upptagas till behandling vid pågående översyn av olycksfallsförsäkringslagen. Tills vidare ville kommittén föreslå, att Kungl. Maj:t utverkade riksdagens bemyndigande att besluta, att anspråk på ersättning eller fortsatt ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, finge upptagas till prövning utan hinder av att föreskriven tid för anspråkets framställande försuttits.

Departementschefen. I proposition nr 40 till innevarande års riksdag har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen, bland annat, att bemyndiga Kungl. Maj:t att i fall då ersättningsanspråk jämlikt olycksfallsförsäkringslagen eller yrkes-

sjukdomsförsäkringslagen gått förlorat till följd av att tioårig preskription inträtt bevilja ersättning högst med belopp, som skulle ha utgått jämlikt nämnda lagar, därest ersättningsanspråket icke varit preskriberat. Ett motsvarande bemyndigande synes, såsom socialvårdskommittén föreslagit, böra utverkas, såvitt avser ersättningar enligt bestämmelserna i 1909 och 1927 års militärsättningsförordningar. Hos riksdagen torde sålunda böra hemställas om bemyndigande för Kungl. Maj:t att besluta, att anspråk på ersättning eller fortsatt ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, må upptagas till prövning utan hinder av att föreskriven tid för anspråkets framställande försuttits. Ersättningsbeloppen torde böra utgivas från anslaget till bidrag till ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring. Vid fastställande av ersättningsbelopp i här avsedda fall torde böra gälla, att om vederbörande kommit i åtnjutande av sjukhjälp från erkänd sjukkasse eller inkomstprövad förmån från pensionsstyrelse sådant avdrag bör göras å ersättningen att de sammanlagda förmånerna ej bli större än de förmåner, som skulle ha utgått därest preskription ej mellankommit.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att bemyndiga Kungl. Maj:t att enligt i det föregående angivna grunder besluta, att anspråk på ersättning eller fortsatt ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, må upptagas till prövning utan hinder av att föreskriven tid för anspråkets framställande försuttits.

2.

Under militär skjutövning den 22 augusti 1940 skadades dåvarande värnpliktige furiren, numera civilingenjören *P. A. Bacteman* genom olyckshändelse så svårt att hans vänstra hand måste amputeras.

De närmare omständigheterna vid olyckan voro följande.

Dagen för olyckshändelsen utförde ett kompani ur Södermanlands regemente skarpskjutning med pansarvärnskanoner. Vid en av pjäserna tjänstgjorde Bacteman som laddare. Då han därvid under utförande av laddningsrörelse på föreskrivet sätt med vänstra handen införde en spränggranat i laddhålet och slungade patronen in i patronläget gick skottet omedelbart utan att Bacteman hann draga undan handen. Hylsan sprängdes delvis och slungades bakåt. Härvid sönderslets Bactemans vänstra hand, vilken sedermera måste amputeras.

Olyckshändelsen har varit föremål för undersökning vid fältskyddsrätten vid Södermanlands depåregemente den 13 december 1940, varvid något yrkande icke framställdes. Det får anses utrett, att skadan uppkommit till följd av felaktighet i den vid tillfället begagnade ammunitionen.

Med anledning av olyckshändelsen har riksförsäkringsanstalten tillerkänt Bacteman sjukpenning för tiden den 24 november 1940—den 8 januari 1941 samt livsvarig livränta efter en invaliditetsgrad av 50 procent att utgå från och med den 9 januari 1941 jämte dyrtidstillägg och ersättningsstillägg.

I skrivelse till försvarets civilförvaltning den 5 juni 1947 anhöll Backetman genom ombud om ytterligare ersättning av kronan i anledning av skadorna och yrkade slutligen för sveda och värk 750 kronor under förutsättning att förlikning komme till stånd beträffande övriga anspråk, för lyte och framtida men 4 000 kronor samt livsvarig livränta efter 5 000 kronor för år från och med den 9 januari 1941 ävensom ombudsarvode med 200 kronor.

Försvarets civilförvaltning har i ärendet inhämtat yttrande från *försvarets skaderegleringsnämnd*.

Av skaderegleringsnämndens den 26 november 1948 avgivna yttrande inhämtas, att nämnden ansett att Backetman skadats under sådana omständigheter att ojämkat skadestånd borde utgå. Enligt nämndens mening borde ersättningen bestämmas för sveda och värk till 1 000 kronor samt för lyte och framtida men till 4 000 kronor, varjämte nämnden tillstyrkt att Backetman tillerkännes livränta från och med den 9 januari 1941 efter 3 000 kronor för år med avdrag av från riksförsäkringsanstalten utgående periodisk ersättning, dyrtidstillägg därå ej inberäknat. Det begärda ombudsarvodet, 200 kronor, har icke föranlett erinran från nämndens sida.

Försvarets civilförvaltning och *arméförvaltningen* (tygavdelningen) ha med överlämnande av handlingarna i ärendet den 28 december 1948 avgivit yttrande. Ämbetsverken, som dela skaderegleringsnämndens uppfattning såväl beträffande kronans skyldighet att utgiva skadestånd som vad angår skadeståndsbeloppens storlek, ha hemställt, att Kungl. Maj:t måtte tillerkänna Backetman ersättning i enlighet med skaderegleringsnämndens förslag.

Genom brev den 21 januari 1949 har Kungl. Maj:t medgivit att Backetman finge beredas dels engångsersättning för sveda och värk, lyte och framtida men samt ombudsarvode med tillhoppa 5 200 kronor, dels livränta för tiden den 9 januari 1941 — den 30 juni 1949 efter 3 000 kronor för år med avdrag av från riksförsäkringsanstalten för motsvarande tid utgående ersättning, med iakttagande dock av att å livräntan icke finge utgå någon sådan tilläggsförmån som enligt gällande bestämmelser eljest tillkommer pensionsstagare. Härav föranledda kostnader skulle bestridas från anslaget till Vissa ersättningar i anledning av skador vid militär verksamhet m. m. Beträffande livränta för tid efter den 30 juni 1949 ville Kungl. Maj:t framdeles meddela beslut.

Departementschefen. Vad beträffar engångsersättning till Backetman och livränta till honom för tiden intill den 1 juli 1949 föreligger redan beslut av Kungl. Maj:t. För tiden från och med den 1 juli 1949 synes livränta böra utgå till Backetman på sätt försvarets civilförvaltning, arméförvaltningen och försvarets skaderegleringsnämnd förordat. Den föreslagna livräntan till Backetman å 3 000 kronor får anses vara beräknad med hänsyn till det nuvarande löneläget. I enlighet med de principer, som jag anfört enligt punkt 3 av det till propositionen 1949:21 fogade utdraget av statsrådsprotokollet över försvarsärenden den 28 januari 1949, synes dock Backetman böra förklaras skyldig att från nämnda livräntebelopp avräkna honom

tillerkänd livränta från riksförsäkringsanstalten, dyrtidstillägg därå dock endast intill nu gällande procentsats, 40 %. Av riksdagen bör utverkas medgivande, att ersättningen må gäldas av anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. På sätt tidigare i likartade fall ägt rum bör föreskrift meddelas därom, att å ersättningsbeloppet icke må åtnjutas någon sådan tilläggsförmån, som enligt gällande bestämmelser eljest tillkommer pensionstagare.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

att på grund av förutnämnda olyckshändelse må från och med den 1 juli 1949 från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. till civilingenjören P. A. Backetman utgå livsvarig årlig livränta efter 3 000 kronor för år — dock med avdrag för vad han på grund av olyckshändelsen uppbär i livränta från riksförsäkringsanstalten, dyrtidstillägg dock allenast intill 40 % — med iakttagande av att å livräntan icke må utgå någon sådan tilläggsförmån, som enligt gällande bestämmelser eljest tillkommer pensionstagare.

Med bifall till vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, under punkterna 1—2 hemställt förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Per Kourtzman.
